

VEČERNIK

OSTRINA PLAČANA V GOTOVINI

Leto XIII.
Štev. 258

TELEFON UREDNIŠTVA: 25-67
UPRAVE: 25-67 in 28-67
POSLOVALNICA CELJE, Prešernova 3. tel. 280
POSTNI ČEKOVNI RACUN 11.109

Maribor, petek 10. novembra 1939

NAROČNINA NA MESEC
Prejeman v upravi ali po pošti 14 din,
dostavljen na dom 16 din, tujina 30 din

Cena
din 1.—

Prvi incident na holandski meji

zginilo je že skoraj poslednje upanje na uspeh mirovnega apela belgijskega kralja in holandske kraljice - Belgija in Holandija zbirata čete na meji in Holandija se pripravlja na skrajno sredstvo obrambe, na potopitev dela države pod vodo

Napad na holandsko carinarnico

AMSTERDAM, 10. novembra. Neki holandski državljani je bil ubit in večje število Holandcev odvedenih na nemško ozemlje v prepiru, ki je nastal včeraj med nemškimi in holandskimi civilisti. V prepir so posegle tudi obmejne vojske. Holandska oblastva so takoj izvršila preiskavo, ki še ni končana. Gotovo je že sedaj, da je za incidentom drugo ozadje, kakor samo prelivanje krvi v prepiru. Skupina Holandcev se je srečala z neko skupino Nemcev, prav tako v avtomobilu. Nastalo je streljanje v neposredni bližini carinske stražnice. V holandskih krogih pravijo, da je ta napad na las podoben tistim, ki so bili izvršeni nekaj tednov pred nemško-poljsko vojno na poljske carinske stražnice. Ta incident naj bi povzročil nevaren mednarodni spor, ki naj bi ga potem čete, ki so koncentrirane na holandski meji, reševale z vkorakanjem.

Pesimistično presojanje položaja

BRUSELJ, 10. novembra. Govor Hitlerja v Monakovem, izjava Chamberlaina in dogodki, ki sledijo polzkušenemu atentatu na Hitlerja, se presojujejo tu kot dokaz, da ni za uresničenje mirovnega apela belgijskega kralja in holandske kraljice nobenega upanja več. Presoja tako presojuje položaj tudi v Holandiji in v Ameriki. Vojna se bo nadaljevala in zavzela šele sedaj popoln razmah. V tem razvoju je pa nevarnost za Belgijo in Holandijo vsak trenutek večja in mnogi računajo z nemškim vpadom kot z že neodvnljivim dejstvom najbližje bodočnosti.

Ukrepi Belgije in Holandije za varnost

BRUSELJ, 10. novembra. DNB. Belgijska vlada je imela sinoči važno sejo, na kateri so dalje časa razpravljali o najnovejši zapletenosti mednarodnega položaja.

AMSTERDAM, 10. nov. Holandska vlada je na seji včeraj popoldne odredila nove ukrepe za varnost države. Poklancanih je bilo z dopustov 50.000 vojakov. Po še nepotrjenih vesteh se je potapljala

nje obmejnih pokrajin že začelo. Vsi vlaki iz Amsterdama proti nemški meji so ustavljeni. Na belgijski meji kopljejo belgijski vojski strelske järke. Vse belgijske utrdbe so zasedene in mostovi minirani. Holanci pravijo: »Voda je naš najboljši zaveznik, tanki ne morejo plavati.« V uradnih krogih pa navzlic bojazni prevladuje optimizem, da se nihče ne bo upal napasti nevtralne Holandske.

Priprave za potopitev mejnega ozemlja

AMSTERDAM, 10. nov. Reuter. V zvezi z vestmi o zbiranju nemških čet na holandski meji, je vlada ukazala vsem ladjam na svojih vodah, naj bodo v pripravljenosti. Prav tako so v strogi pripravljenosti vse naprave za potopitev dežele. Javnost je sprejela te vesti sicer vznemirjena, pa vendar odločna, da stori vse v obrambo domovine. Na holandsko mejo odhajajo neprestano nove čete. V političnih krogih naglašajo dejstvo, da

mirovna ponudba kraljice Viljemine v Nemčiji sploh ni bila sprejeta na znanje. Vse strategične točke ob meji in v notranjosti so strogo zastražene. Vlada drži še v tajnosti, kateri kraji bodo prvi poplavljeni, vendar računajo, da se bo poplavljenno ozemlje raztegnilo 80 milj južno od Zulderskega jezera in vzhodno od Amsterdama. Načrt o izpraznitvi in preselitvi prebivalstva se v vsej naglici dokončava.

Po atentatu v Monakovem

Podrobnosti o učinkih eksplozije peklenkega stroja — Število in imena žrtev — Dosedanja preiskava in polemika med tiskom

Zgodil se je čudež

BERLIN, 10. novembra. Rešitev Hitlerja pri atentatu v Monakovem se presoja tu kot čudež, ker je bilo le golo naključje, da je pričel govoriti prej kakor kot nameravano in da je prej tudi odšel iz dvorane. Kljub temu je peklenki eksploziral le dobrih sedem minut po njegovem odhodu. Dvorana meščanske pivnice je vsa v ruševinah. Peklenki stroj, ki je bil montiran v ornamentu stebra, je stebler popolnoma zdrobil, tako da se je strop porušil in padel na ljudi, ki so bili še ostali v dvorani. Ponekod so ruševine visoke do tri metre. Da ni bil ubit ali ranjen nihče od glavnih voditeljev stranke, se je treba čuditi samo dejstvu, da so spremili Hitlerja na postajo in torej niso bili ob času eksplozije več v dvorani. Za eksplozijo so izvedeli šele po odhodu Hitlerjevega voznika. Poveljstvo pri reševalnih delih in preiskavi je prevzel takoj Hitlerjev namestnik Rudolf Hess. Vse mesto je bilo obkrajeno in izvedene so bile najstrožje ukrepe, ki so pa kljub temu ostale še vse doslej brez uspeha. Vendar se zdi, da je policija že našla neke sledove, ki pa vodijo v tujino. Nagrada 500.000 mark za izsleditev atentatorjev je zvišana na 600.000 mark, ker je 100.000 mark dodal sam zasebnik.

Atentat je bil skrbno pripravljen

MONAKOVO, 10. novembra. Oblastva mora vse potrebne ukrepe, da bi se izognila preiskavi o atentatu in bi se izognila popolnoma pojasnila. V interesu centraliziranja preiskave je bil dan nalog, da vsi strokovnjaki, da jo ona vodi. Te komisijske se je tudi že posrečilo, da prve ugotovitve, ki dopuščajo zelo različne sklepe. Po vsem, kar je doslej videti, da ne gre le za navolj znakov, v kaki smeri je treba preiskavo dalje voditi.

Doslej že 10 smrtnih žrtev atentata

BERLIN, 10. novembra. Uradno poročilo pravi, da je bilo pri atentatu v Monakovem skupno 7 ljudi, 29 jih je bilo nevarno ranjenih in so trije od teh pozneje v bolnišnici umrli, 25 jih je pa bilo nevarno ranjenih. Takoj so bili poslani: član SS oddelkov Franc Lutz iz Monakova, glavni voditelj SS oddelkov voditelja motoriziranih od-

delkov SS veletrgovca Wilhelm Kaiser iz Sonna pri Monakovu, člana stranke Eugen Schachte in Emil Habsberger iz Monakova, blagajničarka Maria Henle, radijski napovedalec Wilhelm Weder in glasbenik Reinhardt Preindl.

„Človek mora imeti srečo“

BERLIN, 10. nov. Hitlerjeve prve besede, ko je izvedel za atentat, so bile: „Človek mora imeti srečo!“

Polemika med Angleži in Nemci

LONDON, 10. nov. Tako v vladnih krogih kakor v tisku se z ogorčenjem odklanjajo vse trditve nemškega tiska, da bi bila v atentat v Monakovem kakorkoli zapletena Anglija. Anglija se ne poslužuje takih sredstev in naj zato Nemci iščejo krivce v lastni hiši, ali pa pri svojih najbližjih prijateljih.

BERLIN, 10. nov. Ves nemški tisk odbija z največjim ogorčenjem trditve nekaterih angleških listih, po katerih naj bi bil atentat v Monakovem fingiran v posebne notranje in zunanje nemške namene, kakor tudi, da bi ga bili pripravili sami nacionalni socialisti ali celo Gestapo.

BERLIN, 10. nov. Vsi nemški listi soglasno obtožujejo Veliko Britanijo za atentat v Monakovem. Razpisana je še posebna nagrada 300.000 mark za informacije, ki bi prišle iz tujine. Šef policije Himmler je izjavil, da je policija našla sledi, ki vodijo v tujino.

LONDON, 10. nov. Nemška tajna odadajna postaja je po atentatu javila, da bo monakovski bombi sledilo še veliko drugih po vsej Nemčiji.

MANIFESTACIJE PO ATENTATU

KASSEL, 10. nov. DNB. Monakovski atentat je izzval v vseh slojih nemškega naroda globoko ogorčenje in gnus. Več sto tisoč ljudi se je zbralo na Friderikovem

Nemška letala s komunističnimi letaki

PARIZ, 10. nov. Havas. Poroča se, da so včeraj letela nad francoskim ozemljem neznana tuja letala, ki so iz velike višine metala na tla letake komunistične vsebine.

PARIZ, 10. novembra. Iz poluradnega vira se poroča, da so nemška letala dvakrat priletela nad pariška predmestja in metala velike množine letakov z govorom sovjetskega zunanjega komisarja Molo-

tova, dokler jih niso pregnala francoska letala.

Strahovita rudniška katastrofa na Kitajskem

ČUNGKING, 10. nov. Dva tisoč kitajskih rudarjev, ki so delali v rudniku Kučuančen v Severnem Sansiju, je zalila voda. Vsi so se utopili.

RUDOLF HESS

prvi namestnik Hitlerja v narodnosocialistični stranki in drugi kancelarjev namestnik v vodstvu države.

trgu in manifestiralo hvalečnosti usode, da je obvarovala Hitlerja.

RIM, 10. nov. Diplomatski urednik agencije Stefani javlja, da je monakovski atentat naletel na občo obsodbo italijanskega naroda. Načrt, po katerem naj bi se Nemčija iznebila sedanjih šefov, ni uspel. Fašistična Italija se tega zelo veseli. Italijani pošiljajo družinam žrtev izraze sožalja.

Maribor, 10. novembra.

Poluradno glasilo madžarskega zunanjega ministrstva, nemško pisani budimpeštanski dnevnik »Pester Lloyd«, je objavilo te dni uvodnik pod naslovom »Umetnost v vojni«, v katerem se obrača proti pojavom psihoze, ki bi utegnili ogroziti normalni razvoj madžarske kulture in zlasti umetnosti, da si Madžarska sama ni v vojni. Tako stanje bi imelo kvarne posledice ne samo za narod, ampak tudi za kulturne delavce in posebej umetnike.

Take znake pa opazamo žal tudi pri nas Slovincih, da si velja vse, kar trdi madžarski list, v polni meri enako za nas kakor za Madžare. Tudi mi nismo v vojni, tudi mi smo nevtralni in bi moralo zato potekati naše javno življenje prav tako dalje, kakor je potekalo do 1. septembra, ko so prvič zagrmeli topovi na novih frontah.

Vendar se je polotilo vsaj nekega dela naše javnosti razpoloženje, kakor da je treba sedaj opustiti vsako kulturno aktivnost in čakati prekrizanih rok na nadaljnji razvoj dogodkov, ki nas tičejo le posredno. Po njihovem mnenju ni treba več hoditi v gledališče, na koncerte in na druge take prireditve, ni treba več obiskovati razstav likovne umetnosti in kupovati slik in kipov, naročati knjig itd. Njihova argumentacija, za to čudno stališče je kaj preprosta: »Vojna je! Sedaj ni časa za take stvari!« Prav nič pa seveda ne vpliva »vojna« na obiskovanje gostiln, kinematografov in drugih takih zabavišč. Za vse to ni »vojne« in tudi čas ni prav nič »neprimeren«.

Toda celo v primeru, ako bi bili s sedanjem vojno tudi neposredno prizadeti, se ne bi smeli vdajati taki kvarni psihozi, kajti neprekinjeni razvoj kulturnega ustvarjanja in življenja je narodu prav tako nujno potreben, kakor mu je potrebno neprekinjeno gospodarsko, socialno in upravno poslovanje. Da je temu res tako, in da se veliki narodi tega tudi v polni meri zavedajo, nam dokazuje dejstvo, da igrajo nemška, francoska in angleška gledališča kljub vojni nemoteno dalje in so — kakor poročajo listi — sedaj celo boljše obiskovane kot so pa bila pred pričetkom vojne. Prav tako ni vojna v omenjenih vojskujočih se državah čisto nič vplivala na umetnostno in književno produkcijo. Te dni smo čitali v nekem francoskem dnevniku, da Francozi sedaj celo veliko več čitajo knjige, kakor so jih v mirnem času. Mimo tega so organizirali tako Francozi in Angleži kakor Nemci celo posebna umetniška gledališča za vojake na fronti, v katerih nastopajo priznani režiserji, igralci in igralkice; ustanovljene so bile dalje vojaške knjižnice, predavalnice itd.

Vsi trije veliki vojskujoči se narodi se torej zavedajo, da kulturna tvornost naroda zaradi vojne ne sme trpeti in upasti. Enako se zavedajo tega nevtralni severni narodi in celo naši najbližji bratje Hrvati in Srbi. Iz zagrebških in beograjskih listov posnemamo, da se pri obiskovanju gledališč, razstav in predavanj, pri nakupovanju knjig, slik itd. prav nič ne čutijo posledic vojne v Evropi. Hrvatsko in srbsko kulturno življenje gre dalje svojo tvorno pot, zato mora iti tudi pri nas Slovincih, kajti prav mi se moramo še bolj kakor drugi zavedati, da je dejansko le naša kultura tisti temelj, na katerem stoji najtrdnje naša narodna eksistenca, s katerim je opravičena in na katerem so zarisane tudi smernice našega najvišjega bodočega poslanstva. Kar smo in kar Slovinci danes predstavljamo, je vzrastlo iz naše kulture, iz naše umetnosti, literature itd. Stebri naše narodne eksistence so naši umetniki in ostali kulturni tvorci od Primoža Trubarja do najmlajših. Ako ne bi bilo njih in njihovega dela, bi nas bili že davno zagrnili valovi potujčevanja, ki so z brutalno silo vedno butali ob nas.

Pripadnost k narodu se zato manifestira najbolj vidno prav v aktivni pripadnosti k narodovi kulturi in njegovi neprekinjeni kulturni tvornosti. Čim širše kroge ta pripadnost zajema, tem trdnješa je narodova eksistenca in zavest usodne povezanosti. Kakor vsaka zajednica, ki nekaj daje, terja pa seveda tudi narod od svojih sinov in hčera sodelovanje in žrtve, kajti brez sodelovanja, podpore in žrtve ni mogoče ustvariti ničesar, najmanj pa trdne narodne kulturne stavbe.

O miru bo odločila le vojna

Chamberlain o belgijsko-holandski pobudi za mir — Vse sodbe o neuspehu soglasne — Akciji so se pridružili še nekateri drugi vladarji

LONDON, 10. nov. Na svečanem kosilu, ki ga je priredil sinoči londonski župan, je finančni minister sir Simon prečital govor, ki ga je sestavil Chamberlain glede na mirovno akcijo kralja Leopolda in kraljice Viljemine, a ga sam zaradi rahlega obolenja ni mogel govoriti. Med drugim pravi angleški minister, da vsakdo ceni visoke motive, ki so privedli oba suverena do tega, da sta ponudila mirovno posredovanje. »Priznati pa moram, da nimam mnogo upanja v zadovoljiv odgovor nemškega kancelarja že iz izkušenj v preteklosti. Anglija seveda na noben način ne bo nadaljevala vojne niti en dan več, če se najde zadovoljiva rešitev. Dolžnost vlade bo, da predloži kralju svoj nasvet glede odgovora, ki naj ga da na mirovno posredovanje. Preden pa to storimo, je seveda potrebno, da se posvetujemo z dominioni ter s prijatelji in zavezniki, ki stoje z nami v boju ramo ob ramo. Oni, ki so povzročili vojno, ne razumejo nobenega drugega jezika, kakor jezik sile. Sila je edini odgovor in zato je bila Anglija prisiljena, da prime za orožje ter ga ne bo odložila tako dolgo, dokler Evropa ne bo rešena groženj, ki so tako dolgo onemogočale svobodno življenje njenih narodov. Sedanja vojna se zdi mnogim nekakšno obleganje. Toda moč angleške vojske na kopnem, v zraku in na morju se je izkazala tolikšna, da vzbuja zaupanje. Ne vemo sicer, koliko časa bo vojna trajala, moramo pa biti pripravljeni, da se borimo do zmagovitega konca. Prepričan sem, da bomo še živi videli, kako bodo položeni temelji novega sveta, v katerem bosta svoboda in člo-

večanstvo premagala zatiranje in zakon sile.

PARIZ, 10. nov. Havas. Francoski listi naglašajo glede mirovne akcije belgijskega in holandskega suverena, da ne bo mogoče zadovoljivo odgovoriti na to plemenito pobudo vse dotlej, dokler Francija in Anglija v svojih načelih vzpostavljajo miru ne bosta popolnoma zadovoljni. Mir, ki ga hoče Nemčija, bi moral prinesiti priznanje zmage na Poljskem in Češkem ter njene nadvlade v srednji Evropi. Popraviti je pa treba krivico, ki jo je Nemčija storila sosedom ter zajehtati, da se v bodoče ne bo več uporabljalo nasilje proti pravici.

RIM, 10. nov. Stefani. Belgijski kralj in holandska kraljica sta s svojim predlogom za mir hotela obvarovati Evropo pred strahovito katastrofo. Videti je, da ta predlog ni prinesel nikakega izboljšanja mednarodnih razmer. Odnosaji med vojujočimi strankami so ostali isti. Angleški tisk izključuje vsak poizkus pogajanj s predstavniki hitlerizma. Vodja laburistične stranke je sicer pozdravil akt suverenov, toda pravi, da ima že sam izdelan načrt za mir, po katerem bi bilo vsako maščevanje in izrabljanje sile v bodoči Evropi izključeno. Evropa naj bi se pomirila po vzoru Zveze narodov. Uradno stališče Velike Britanije pa je nasprotno temu. Francoski tisk se je prav tako izrazil proti vsakršnim pogajanjem s sedanjo Nemčijo. Ker so torej vse diplomatske možnosti za rešitev evropske napetosti nemogoče, sodijo v rimskih krogih, da more poslej odločiti o miru le vojna.

Anglija odbila tajne nemške predloge

KODANJ, 10. novembra. Exchange Telegraph. Berlinski dopisnik dnevnika »Politiken« poroča svojemu listu, da izjavljajo na merodajnem mestu v Berlinu, da o kakih pogajanjih za sklenitev premirja in miru sedaj sploh ne more biti več nobenega govora. Mirovni apel belgijskega kralja in nizozemske kraljice je prišel prepozno. Senzacionalna pa je nemška trditev, da je Nemčija še po znanem Hitlerjevem govoru, v katerem je plediral za mir z zahodnimi demokracijama, dostavila po indirektni poti angleškemu zunanjemu ministrstvu nove predloge, ki so obsegali natančen načrt za sklenitev sporazuma. Nemčija se je

hotela prej prepričati, ali bi bil nov javen apel za sklenitev miru sploh ustreten ali ne. Šele v primeru pozitivnega odgovora iz Londona bi bila potem ponovila tak apel potom javne izjave, najbrže v novem Hitlerjevem govoru. Toda odgovor iz Londona je bil popolnoma negativen. Angleška vlada je nemške tajne predloge gladko odklonila. Po vsem tem ne more Nemčija postaviti nobenih takih predlogov več, jih pa sedaj po atentatu v Monakovem tudi noče postaviti. Tudi na apel belgijskega kralja in holandske kraljice Nemčija uradno ne bo odgovorila.

Definitivne ruske zahteve Finski

MOSKVA, 10. novembra. Po 75-minutni seji ruskih in finskih delegatov, pri kateri je bil navzočen tudi Stalin, je ruska vlada poslala finski zadnje vojne in teritorialne zahteve. Zahteve so bile v šifriranem telegramu takoj poslane v Helsinkij. Po polnoči jih je dobil finski zunanji minister Erko. Izdal še ni nobenega poročila.

Rusi se mrzlično utrjujejo

BUKAREŠTA, 10. nov. Navzlic paktu o prijateljstvu med Nemčijo in Rusijo, utrjujejo oba podpisnika svoje meje z mrzlično naglico. Rusi imajo veliko številno inženirjev in delavcev na meji. V okolici Vilne so že zgradili letalsko oporišče. V baltskih državah je že 60.000 ruskih vojakov.

BOLGARIJA—TURCIJA

SOFIJA, 10. nov. Havas. Med Bolgarijo in Turčijo je nastopilo popuščanje v medsebojni zaostritvi odnosov. Tako Turčija kakor Bolgarija sta umaknili čete s skupne meje.

Neugodne splošne razmere zadnjih let so nas pri tem delu že itak mnogo ovirale, uveljavljanje take »vojne psihoze« bi nas pa utegnilo celo ogroziti in nas pahnili v zastoj, ki pomeni vselej in v vsakem primeru že sam po sebi nazadovanje. Mi pa moramo neutegoma dalje!

Poročila z bojišča

LUXEMBURG, 10. novembra. Po vesteh iz Schengena je nastal na nemško-francoski fronti v bližini luxemburške meje hud topniški dvoboj. Nemško topništvo je obstreljevalo posebno intenzivno zlasti v odseku Loraine.

PARIZ, 10. novembra. Živahnost na fronti je spet pojenjala. Včeraj je bil miren dan.

PARIZ, 10. novembra. Današnje poročilo: Aktivnost izvidniških oddelkov v teku noči.

NEMŠKI PRESTOLONASLEDNIK INTERNIRAN?

PARIZ, 10. nov. »Paris Soir« poroča, da je bil bivši nemški prestolonaslednik, ki je, kakor znano, ostal v Nemčiji, pred nekaj dnevi prijet in interniran. To se je zgodilo zaradi tega, ker so mu prebivalci Potsdama, ko so prestolonaslednika opazili na sprehodu, priredili manifestacije za obnovo monarhije.

OBLETNICA SMRTI ATATURKA
CARIGRAD, 10. nov. Danes imajo Turki prvo obletnico smrti Kemala Atatürka. Vsa gledališča, kina itd. so zaprta.

Mariborska napoved. Prevladovalo bo oblačno in nekoliko vetrovno vreme. Včeraj je bila najvišja toplota 10,6, danes najnižja 4,6, opoldne 14,0.

Borza. Curih, 10. novembra. Devize: Pariz 9,70, London 17,12, New York 44,6, Bruselj 73,25, Milan 22,50, Amsterdam 236,70, Berlin 178, Stockholm 106,25, Oslo 101,30, Kopenhaغن 86,12, Buenos Aires 104.

Domači zapiski

Minister dr. Budisavljevič za sezone delavce in pasivne kraje

Minister za socialno politiko in narodno zdravje dr. Budisavljevič je sedaj novinarje z važnimi sklepi svojega dela. Med temi je posebno važna vprašanja o izplačilu izseljenkih hranilnih vrednosti zavodih, ki so bili od 1. januarja 1925 do 3. februarja 1931 pod stečajno likvidacijo. »Te dni se bodo vračali naši izseljenci iz Nemčije, ki jih je 13.000. Približno jih bo še ostalo tam. Vlada je storila, da bodo izseljenci srebrne marke na voljo zamenjali. Vsak delavec bo dobil na netto 13,30 din za srebrno marke, kar že izjava. Ta sklep je bil potrjen na konferenci pred dnevi, ki se je je udeležil tudi zastopnik nemškega gospodarstva v ministrstvu. Vsi drugačni podatki, ki so bili netočni. Na meji bodo dobili izseljenci brezplačno popoln obrok in ter zadostno število vagonov za prevoz v rodne kraje. Dalje je vlada sklepala, da se izseljencem ne zacarinijo stvari vrednosti 10.000 din, ki jih nosijo iz Nemčije. Posebno skrb je posredovalo ministrstvo tudi prehrani pasivnih krajev. Prometni minister je dal za prehrano v te kraje na razpolago 300 vagonov za skupni znesek 4,5 milijonov. Tako bo z naglo dostavo hrane pomagalo siromašnim ljudem. Obenem so odločili stroge kazni za vse, ki bi zlorabljali plačne izkaznice za prevoz. Tako bo prečeno, da bi se ponovili primeri kulantov, da bi koristili za pasivne kraje spravili v lasten žep.«

Skupščinske volitve še pred božičem?

Medtem ko piše »Hrvatski dnevnik«, da je volivni zakon za hrvatske volitve že izdelan in da bo v najkrajšem predložen kraljevim namestnikom v pisni obliki, trdi »Dan« iz poučenih beograjskih krogov, da bodo volitve v skupščini najkrajšem času razpisane. Novi volivni zakon predvideva zelo kratek rok za volitve najbrže še pred božičem, kar pa Riječ dostavlja: »Načrt volivnega zakona je gotov. Volitve bodo šele v januarju. Te volitve bodo imele izrazito nov, novo izbrana skupščina bo imela tedaj ustavotvoren značaj. Vprašanje je, kakšno razmerje bo imela do volitev prejšnjega parlamenta. Toda, verujemo, da bodo volitve uspešne. Dr. Maček je vedno naglašal, da je treba izvesti svobodne volitve, da se dobi prava slika narodnega razpoloženja.«

Tudi v Mariboru je zmaga opozicija v »Kulturbundu«

Podružnica mariborskega nemškega Kulturbunda je imela v sredo zbor, na katerem sta prišli do izraza dve skupini. Prva skupina dr. Kieserija je spoznavala z vojvodinskim delom Kulturbunda, ki ga vodi dr. Kraft, odnosno naslednik Avender, druga opozicijska skupina pa pod vodstvom protestantskega pastora Barona. Zmagala je skupina Barona, prevzela vodstvo Kulturbunda v Mariboru. Na zboru je bilo nad 600 Nemcev, mnogi so zapustili zborovanje še pred volitvami. Predsednik podružnice, uradnik mariborskega kreditnega zavoda Josip Klingberg, ostali odbor tvorijo mladi ljudje, dočim prejšnji agilijski laveli Kulturbunda sploh niso prišli na zbor. Rezultat volitev je sprožil v mariborskih Nemcih senzacijo, stališče niso zadovoljni z njim.

Bodoči hrvatski sabor

Imel bo 100 poslancev, ki jih bodo volili v 10 okrajih po 10 okrožij. Poslanci bodo dobivali dnevnice samo za časa zasedanja.

Manjšinske šole koroškim Slovincem

Nemški listi v Jugoslaviji pišejo, da je z novimi pravili Prosvetne zveze dana možnost, da se koroški Slovinci ohranijo. Toda slednji zahtevajo, da se za njih 12.000 šolobveznih otrok odprejo vsaj manjšinske šole s slovenskimi nastavniki. Zahtevajo le to, kar imajo Nemci v Jugoslaviji že danes.

Novice

Težke skrbi s prehrano ljudi in živine

Kmetova bilanca o letošnjem pridelku ni nič kaj razveseljiva

Kmet je svoje pridelke že pospravil. Le po in nekaj malenkosti še vozi z njiv. Naj je že skrajni čas, ker mu z gor že teče žuga mrzli sever s snegom.

Če pogledamo bilanco letošnjega kmetijskega pridelka, vidimo dokaj nerazveseljivo sliko. Kmet je pridelal komaj zasebo silno malo pridelkov, ki bi jih lahko vnovčil. To je velika kmetova smola, da baš letos, ko so se cene raznim pridelkom vsled raznih dogodkov nekoliko popravile in ko bi kmet za svoje delo in trud nekaj dobil, mu je bila usoda neakojnena, da mu zemlja ni obrodila.

Travnistvo je letos odpovedalo na vsej strani. Sena ni bilo radi pomladanskega dežja in poplav in poznejše suše, otave pa je premalo za krmljenje živine preko krme. Baš radi tega je cena senu zelo skočila in kmet mora prodajati živino, nima krme.

Zato je obrodilo dobro, vendar bi bilo še boljše, če pomladansko mokro

vreme ne bi oviralo rasti. Radi tega se cene moki in raznim žitom še niso dvignile.

Sadja je bilo ponekod mnogo, drugod pa ne. Ker naš kmet nima urejenih shranjevalnic za sadje, mora sadje prodajati takoj z drevesa. Tako je bil letos baš v času, ko je sadje dozorevalo, najbolj kritičen čas in so bile cene pod vsako kritiko. Tako so nakladali jabolka po 0.75 do 1 din, dočim so sedaj cene spet poskočile in kupujejo po 1.80 do 2.30 din. Kaj pomaga, če so cene čvrste, ko pa kmet nima sadja? Če bi imel primerna sadna skladišča, bi lahko sedaj prodajal po zvišani ceni; ali pa bi še pozneje lahko sam diktiral cene.

Ajdo je letos uničila septembrska slana. Krompirja povsod primanjkuje in cene temu najvažnejšemu artiklu ljudske prehrane stalno naraščajo. Zelje gnije, fižola sploh ni, ker ga je vzela suša. Tudi drugi pridelki, bodisi za ljudsko ali živin-

ske prehrano, so letos slabo obrodili.

Sedaj v jeseni stojimo pred problemom, kako bomo prehranjevali našo živino preko zime. Zaradi tega so cene živini silno padle, dočim so se cene mesu in masti dvignile. Kmet mora dati živino na pol zastonj, mesar pa meso drago prodaja!

Tudi glede ljudske hrane bomo posebno pomladi občutili letošnjo slabo letino. Kmet je prisiljen sedaj prodajati, kar ima, ker mora plačati davke in druge dajatve, spomladi pa mu bo zmanjkalo vsega. Že sedaj prerokujejo še večji porast cen raznim pridelkom, če se bodo sploh dobili.

Naš kmet bo prisiljen, da se organizira zadružno, da bo na zadružni podlagi lahko prodajal, česar ima odveč in tudi kupoval, česar mu primanjkuje. Le na ta način se bo ognil izkoriščevalcem kmetov zadrege.

Obrtniške zadeve v Celju

V sredo zvečer se je v hotelu »Pošta« vršil širši sestanek predsednikov, podpredsednikov in zaupnikov skupnih obrtniških Združenj v Celju. Na tem sestanku so razpravljali o raznih obrtniških zadevah. Kritiziralo se je, da mestno poglavarstvo ni upoštevalo predloga Združenja za imenovanje člana v odbor za pobijanje draginje in je to mesto zasedel član, ki ni bil določen od združenj. V kuratorij za Vajeniški dom v Celju naj pošlje vsako združenje po enega zastopnika. Kuratorij naj izvoli iz svoje srede eksekutivo, ki izvoli predsednika in podpredsednika. Pravilnik kuratorija naj se temu primerno prilagodi. Razpravljalo se je glede mojstrskih izpitnih komisij in glede brezplačne oddaje lokalov in drugih pripomočkov pri opravljanju mojstrskih izpitov. Združenja naj na banksko upravo pošljejo dopise, v katerih se odklanjajo pogoji, ki jih banska uprava terja od mojstrov v zadevi mojstrskih izpitov. Zavzelo se je tudi stališče proti uku vajencev v raznih tovarnah, ki nimajo mojstrov.

120-letnica smrti Žige barona Zoisa

Danes poteka 120 let smrti Žige barona Zoisa. Žigar življenje in delo je tesno povezano z našo literarno zgodovino. Žiga baron Zois je bil centralna osebnost našega prepoveda, član znamenite »Academias operosorum« ter je kot tak dal največ pobud ob koncu 18. stoletja ter v prvem desetletju 19. stoletja za slovensko literarno delovanje in ustvarjanje. Socialno je spadal med meščanski in plemiški sloj, saj je bil sam plemič; obenem pa je bil Zois tudi najbogatejši človek na

jugu Avstro-Ogrske. Od njegovega literarnega omizja so izšli Valentin Vodnik, Jernej Kopitar, Tomaž Linhart ter znani prevajalec sv. pisma Jurij Japelj in kasnejši tržaški škof Matej Ravnikar, ki si je prizadeval reformirati slovenski jezikovni slog in odpraviti tujke. Žiga baron Zois je bil sicer 22 let priklenjen na svoje sobane, vendar pa je s svojim mecenstvom mnogo doprinesel k prvemu vidnejšemu koraku razvoja slovenske umetnosti.

Potreben bo nov kader učiteljev

Za nedavnega je čakalo v Sloveniji 200 učiteljskih abiturientov in abiturientkin na namestitveni dekret. Zadnje čase je bilo nameščenih v Sloveniji 158 učiteljev in učiteljic, 20 pa v drugih banovinah, medtem ko je bilo 12 učiteljev sprejetih v službo dnevnikaarje. Tako je od 208 mladih učiteljev prvo mesto 190 in jih le 18 čaka na namestitvi. Verjetno je, da bodo tudi ti učitelji nastavljeni. Zaradi velikega števila brezposelnih učiteljev v preteklih letih je bilo število učiteljskih maksirano. Sedaj pa to ni več poljubno. Zaradi upokožitev, smrtnih primerov, otvorenih novih šol in novih učilnic, ter drugih razlogov, se vsako leto izprazni pri nas 150 učiteljskih mest. Učiteljska pa bodo dala v najboljšem primeru letno samo okoli 70 do 80 novih učiteljev. Iz tega je razvidno, da se bo v prihodnjih letih pokazalo v Sloveniji občutno pomanjkanje učitelstva in bo zato treba misliti na pritegnitev naših učiteljev iz drugih banovin.

trošnikov, njegov namestnik Pibrove Rudolf, trgovski nameščenec in član mestnega sveta, Blaž Jakob, davčni nadzornik, kot predstavnik stanovanjskih najemnikov, njegov namestnik Štepec Robert davčni upravitelj v pok., Fazarinc Anton trgovec, kot predstavnik trgovcev, njegov namestnik Dobovičnik Franc, trgovec, Lečnik Anton urar, kot predstavnik proizvajalcev, njegov namestnik Esih Matija, mesar, Kranje Ludvik, tovar. delavec, kot predstavnik potrošnikov, kot njegov namestnik Plankar Martin cinkarški delavec, Mlaker Rudolf, pekovski mojster, kot predstavnik obrtnikov, kot njegov namestnik Šanc Jurij, kot predstavnik gostilničarjev.

c Odsotnega predstojnika mestne policije v Celju nadomeštuje do 1. decembra okrajni podnačelnik g. Reya.

c Umrla je v Šmarjeti pri Celju 68 letna zasebnica Terezija Žumerjeva.

c Danes vsi v Mestno gledališče! Mariborčani uprizorijo Benešovo opereto »Navihanka«. Začetek ob 20.

c Fantovski odsek v Celju je imel te dni svoj občni zbor. Za predsednika je bil izvoljen Tone Vrabl. Na občnem zboru je bila ostra kritika, da se starešinstvo pri odseku premalo udeležuje.

c Voz, naložen s senom, se je zvrnil na 46 letnega dminarja Jožeta Petka iz Mallega Lipoglav in mu zlomil levo nogo.

c Prvodecembrska akademija. Sokolsko društvo Celje-matica priredi na predvečer narodnega zedinjenja v Mestnem gledališču v Celju slavnostno akademijo. Sodelovali bodo vsi društveni oddelki. Na praznik 1. decembra bo dopoldne običajna proslava v društveni telovadnici. Akademija se bo ponovila v nedeljo, 3. decembra ob 16. za okoliško občinstvo.

c Nesreča na železniškem prelazu v Ipavčevi ulici. V sredo zvečer se je vračal šofer Avgust Kunej z avtomobilom v tovarno »Metka« v Ipavčevi ulici. Ko je vozil preko prelaza, je privozil tovorni vlak iz Savinjske doline ter treščil od strani v avto, last tovarnarja Weinbergerja. Avto se je popolnoma razbil, šofer pa je k sreči odnesel le lažje poškodbe na levi roki.

Ptuj

p »Petrova petletka« Sokola pri Sv. Barbari v Halozah. Sokolsko društvo pri Sv. Barbari v Halozah si je zastavilo zelo pomembno nalogo: širiti prosveto v revnih Halozah, kjer je ljudstvu še bolj kot drugod zaprta pot do izobrazbe. V delu za narodno stvar pa barbarškega Sokola najbolj ovira pomanjkanje prostora, ker nimajo niti telovadnice niti prosvetne dvorane, tako da so navezani na gostilniške prostore. Zato so si izdelali petletni načrt »Petrovo petletko«, v kateri bodo zbirali sredstva za zgradbo Sokolskega doma. p »Vzajemnost« delavsko kulturno društvo v Ptuj priredi v nedeljo ob pol 10.

v svojih prostorih v Maistrovi ul. 3 predavanje prof. Teplyja o vzrokih francoske revolucije. Pripomniti je treba, da letos »Vzajemnost« prva pričenja s predavanji.

p Kakor se čuje odide iz Ptuja v Kranj okrajni načelnik dr. Vidic. Na njegovo mesto pa pride dr. Farčnik iz Ljutomer. Okrajni podnačelnik Prah je prestavljen po službeni potrebi na banksko upravo.

o Transmisija je zgrabila med mlavo v Smolniku pri Rušah 35 letnega žagarja Karla Ovcarja, mu raztrgala obleko ter ga nevarno poškodovala po telesu. Ovcar se je moral zateči v bolnišnico.

o Nezgoda pri telovadbi. V Konjicah se je ponesrečil pri telovadbi 13 letni Rudolf Slatinek. Šolar je dobil pri nesrečnem padcu notranje poškodbe in motnje. Zdravi se v mariborski bolnišnici.

o V Libelčah nad Dravogradom je bila pred dnevi uvedena telefonska in telegrafna služba.

n. 33 dni brez hrane je živel kokoš nekega kmeta iz Velike Kopanice pri Dja-kovu. Pred dobrim mesecem je znenada izginila; doma so že mislili, da jo je kdo ukradel; po tem času pa jo je kmet odkril pod neko kado. Na njegovo začudenje je kokoš še živel, čeprav je bila lahka kakor majhno pišče.

Prekmursko dijaštvo in novi vozni red

Sprememba voznega reda je imela ne-rodne posledice tudi na progi Murska Sobota - Ormož. V prvi vrsti je prizadeto dijaštvo, ki v precejšnjem številu obiskuje bodisi realno gimnazijo v Soboti, bodisi meščansko šolo v Ljutomeru. V Soboti so prizadeti učenci, ki imajo popolnanski pouk na gimnaziji ter so prej prihajali v Sobotu z vlakom ob 11.49. Teh učencev je okrog 40. Ljutomersko meščansko šolo obiskuje prav tako precejšnje število učencev, ki so se vozili prej

z jutranjim vlakom, ki je vozil iz Sobotu zjutraj ob 7.08. Prizadeti učenci in starši apelirajo na železniško direkcijo, da šolske vlake ponovno uvede. Če že ni mogoča stara rešitev, naj se ostali vlaki nekako prilagodijo. Sedanja zveza je za dijaštvo zelo neugodna. Tako morajo učenci v Ljutomer n. pr. iz Sobotu že navsezgodaj, kar je pozimi še posebno neugodno. Mnogi imajo pa že do postaj daleč. V Sobotu vozi samo jutranji vlak in morajo tako učenci biti ves dan od doma.

Na seji presenečeni vlomilci

Splitsko okoličico so že dalje časa vznemirjali številni vlomilci. Neznanci so vdrali v stanovanja in trgovine ter odnašali, vse kar se je dalo prodati. Policija je zato poostriala kontrolo nad sumljivimi osebami. Te dni je več policijskih organov izsledilo skrivališče vlomilске družbe. Vodstvo te družbe je bilo pravkar na seji, ko so jih presenetili detektivi. V nekaj minutah so bili kolovodje zvezani. Na podlagi njihovih izjav so prišli 15

držnih vlomilcev, ki so bili dobro organizirani. Za vsak večji vlomilski podvig se je zbralo vodstvo na seji, kjer so razdelili naloge in dajali navodila. Vsak član je dobil plen po zaslugi. Član, tolpe, ki niso pokazali uspehov, so bili kaznovani z gladovanjem in z mučenjem. Vlomilci so bili zelo elegantni in so preživeli noči v nočnih zabaviščih, kjer so na veliko zapravljali nakraden denar.

Otvoritevna predstava »Čarobne skrinjice«

Lutkovni odsek Sokolskega društva v Ptuj si je izbral za letošnjo otvoritevno predstavo lutkovno igro češkega pisatelja Pruche »Čarobna skrinjica« ali »Jur na Atlantskem oceanu«. Predstavili jo trikrat zaporedoma: minuli petek, v soboto in nedeljo. Obisk je bil dober. Vse mladi lutkarji, ki so lani imeli v predstavi, so pokazali, da so v vodenju lutke že na precejšnji umetniški višini. — Na bilo dobro zadete. Tudi sceneje bila dobra. Nekaj o vlogah: Alenka Kovačičeva je vodila Jurčka, ki je bil vodilni prešibek. Kralja je zelo dobro vodil Vladimir Vrečko, imel pa je nekaj izgovorjavi. Princeza Blanka je bila kot lutka posrečena; vodila jo je Alenka Kovačičeva. Dvorni norec je bil eden karakterni; vodil ga je VI. Vrečko. Posrečenega profesorja Korenina in Zelenko Kostanjevec. Ključar Edgar je bil figura zaostajal za ostalimi figurami. Prešibni česničar, ki jo je vodil, je tudi bil poljavo zelo dober. Vodil ga je Milenka. Pri njem se je prepoznala zelo izgovorjavi. Šofer je stvar tudi vodil. Torej vsak je imel po dve vlozi. Mladim gorečim lutkarjem bi priporočal, da se potrudijo pri piljenju odrskega je-

Trgovinski odnošaji Jugoslavije s Švico

V zunanem ministrstvu se vodijo pogajanja med našo in švicarsko trgovinsko delegacijo. Pogajanja ne bodo rodila nove trgovinske pogodbe med obema državama, ker so trgovinski odnošaji urejeni že s pogodbo z dne 27. julija 1938, pač pa bodo ti odnošaji prilagojeni novim razmeram, ki so nastale po izbruhu evropske vojne. Lanska trgovinska pogodba določa plačevanje v svobodnih devizah. Za izvoz nam dovoljuje švica kontingente, ki se lahko v primeru potrebe še povečajo.

Trgovinski promet med našo državo in Švico je prilično stabilen. Naš uvoz iz Švice znaša stalno okoli 100 milijonov din, izvoz pa še suče vedno nad 100 milijonov din in je dosegel pred leti celo 300 milijonov din. Samo v dveh letih je bila naša trgovinska bilanca s Švico pasivna, sicer pa je bilanca izkazovala aktivno včasih tudi do 200 milijonov din. Prvih osem mesecev tekočega leta smo izvozili v Švico za 73.7 milijonov din blaga, uvozili pa za 46.6 milijonov din, tako da znaša že sedaj aktiva 27 milijonov din.

Z ozirom na evropske dogodke se je spremenila tudi struktura našega izvoza in uvoza s Švico. Ta kupuje sedaj pri nas tudi koruzo, živino in mesne izdelke, dočim smo prej izvažali v Švico samo jajca in živino. Prav tako se bo spremenil naš uvoz iz Švice. Pred evropsko vojno smo kupovali v Švici predvsem tekstilne surovine, stroje in aparate. Sedaj se bo uvoz teh predmetov povečal, ker je uvoz iz klinjskih držav omejen in skoraj onemogočen.

Kaj je povedala kmetica o kmetski ženi

Sinoči je predavala na studenški Ljudski univerzi hrvatska književna pisateljica iz Kerije pri Virovitici v Podravini ga. Mara Matočec.

»Baba« je prišla med studenške delavce in delavke pa tudi inteligenco iz hrvatske vasi. Obblečena v preprosto kmetiško obleko, kmetiško ruto na bledem, okroglem in izdelanem obrazu, s škornji na nogah. Ko je bilo predavanje končano, je pristopil k njej neki danes: že na pol slepi sorojček, izmenjal nekaj besed z njo in povedal: »Poznam se z Maro. Mara nam je pomagala pri kolonizaciji. Bila je Mara, bil je še ta, ta in ta.« Ljudstvo, ki ni imelo dovolj zemlje za preživljanje, se je takrat naselilo na novi zemlji ter jo napravilo plodno. Tako je bila Mara že takrat med pionirji človeštva, njene roke so napravile neplodno zemljo plodno. Pionir pa je Mara še danes, ko hodi med vaškimi prebivalstvom ter se pogovarja s kmeticami o njihovih križih in težavah, piše o tem in poroča tudi pri banski upravi. Njeno življenje je docela navadno življenje tiste naše kmetice, naše žene, o kateri se je vedno malo pisalo, čeprav je kmetica stebler našega naroda in največja žena na svetu, kakor je povedala predavateljica. Kakor našim kmeticam, tako je pred 25 leti tudi njej pobrala Avstrija moža in ga vrgla v strelski jarek. Mara je ostala sama na zemlji, ki jo je kolonizirala z mladim možem, pusto ji je bilo tako sami, pa je napisala pesem, v katero je izlila tugo za svojim možem. To je bila prva njena tiskana pesem. Potem pa so se nizale pesmi, zgodbe in članki iz kmetijskega življenja, ki jih ni ustvarjala nikakšna vaška idila, ampak ki jih je pisalo trdo kmetško življenje, krvava problematika kmetijskega življenja.

Takoj skraja je povedala Mara, da je prinesla tople pozdrave iz našega bele- ga Zagreba in od naših hrvatskih kmet- skih bratov. Ona ni učena žena, ampak žena iz ljudstva, kmetiška žena z malimi šolami, zatoorej ne prinaša ničesar uče- nega. Učene knjige pišejo o nastanku gradov in mest, ona o tem ne more pri- povedovati, pač pa bo govorila o tistem ljudstvu, ki je ta mesta zgradilo s svo- jimi žuljavimi rokami in znojem. »Naš veliki učenik Stjepan Radić je dejal, da lahko inteligenca piše in piše, ali iz vse- ga tega ne bo zrasla niti ena koruza, njo pridelajo kmetске roke. Tudi mi kmetje smo ljudje ter imamo pravico do življe- nja.« Nato je predavateljica omenila kmetске punte, ki so nastali v Sloveniji in v katerih se je slovenski kmet boril skupno s hrvatskim za boljše življenje. Te ljudi so sicer večali, pobijali in žgali, ali prišel je vendar čas, ko ni več gro- fov in baronov, ne več ag in begov. Da- nes je sicer še mnogo grofov in baro- nov, in to med inteligenco, in tudi Hrvati imajo takšne ljudi, ki so daleč od vasi. Iz te zanemarjene hrvatske vasi se je po- rodilo kmetsko gibanje, ki sta ga vodila brata Radića, in pri katerem so tudi so- delovale žene. Ker so te žene dobre, mo- rajo moški priznati nje, če priznajo njih delo. Ona je žena Podravka, ena izmed onih žena, ki delajo cele dneve in ki pre- bedijo cele noči nad prejo, da potem pro- dajo to svojo delo in da dokupijo zemljo, da lahko družina, ki se množi, bolje živi.

Nato je predavateljica nizala podobo za podobo iz kmetijskega življenja, ki so segle navzočim prav do srca. V tem pripovedovanju je Matočecova neprekosljiva ter močno spominja na ruskega pripovednika ponižanih in teptanih, na Maksima Gorkoga. Govorila je, kakor govorijo žene, ki spijo na zemlji in na slami, v imenu tiste vaše kmetice, ki mora še danes roditi na polju, katere otrok zagleda svet na zemlji, na kateri je mati težko delala. Da, tako živi ljudstvo, ki je bilo branik in čuvar zapadne civilizacije. Ali je ljudstvo samo krivo, da mora tako živeti? Ne, ampak krive so razmere, v katerih mora to ljudstvo živeti. V neki zapuščeni hrvatski pokrajini si je gospoda zgradila cesto, za tistega kmetijskega otroka, ki mora hoditi na desetine kilometrov v šolo, pa ni nih-

če zgradil ceste. Kraji so, kjer so šole 40 kilometrov oddaljene. Ljudstvo se ni moglo izobraževati. Kmetška žena je do slej delala in molčala, ali zdaj ko je spregovorila, ne bo več molčala. Ona je prišla tudi k nam, da pomaga rušiti zid, ki razdvaja mesto in vas. Sovražnosti ne sme biti med ljudstvom. V državi bo šele takrat zavladala prava svoboda, ko bo Srb poznal Hrvata in Slovenca, Slovenec Hrvata in Srba in Hrvat Slovenca in Srba. Tako tudi ona konča s »hrvatskim seljačkim pozdravom« in kliče »Živel naša Slovenija!«

Predavateljica je žela za svoja izvajanja topla priznanja. V imenu Ljudske univerze se ji je zahvalil za najprisrčnejše predavanje, kar jih je kdaj imela univerza, šolski upravitelj Kontler, študentske ženske pa so predavateljico obkrožile ter jo od ginjenosti poljubovale.

Nato se je predavateljica odpeljala k Povodniku, kjer ji je »Napredak« privedil topel sprejem. Na večeru, ki so ga posetili tudi oficirji, je govorila predavateljica, pozdravila pa sta jo predsednik mr. Albo Vagaja in »veliki meštar« mr. Albaneže.

10.000 din nagrade za izsleditev tatu

Včeraj smo poročali, da je neznanec odnesel zástopniku vledraguljarja Antona Lečnika iz neke veže v Jurčičevi ulici kovčeg s 600 zlatimi, srebrnimi in ni-

keljnastimi urami v vrednosti 100.000 din. G. Lečnik je razpisal za izsleditev tatu 10.000 din nagrade.

Kljub pozni jeseni je gradbeno gibanje v Mariboru še precej živahno. Pokojninski zavod gradi v Krekovi ulici veliko stanovanjsko hišo, Frančiška Bergova pa v Vilharjevi ulici 10 dvonadstropno stanovanjsko hišo. Za gradbeno dovoljenje so zaprosili zasebni uradnik Maks Kašman s Pobrežja, ki bo zgradil v Ljubljanski ulici 24 enonadstropno vilo za 220.000 din; nadalje strojevodja Matevž Jerina iz Črete pri Slivnici, ki bo zgradil v Dalmatinski ulici 17 visokoprtilično vilo za 112.775 din.

Na temelju kupoprodajne pogodbe z dne 14. junija t. l. in notarskega zapisnika, podpisanega na Dunaju, dovoljuje okrožno sodišče v Ljubljani pri železniškopnjžnem vložku lokalne železnice Radgona—Ljutomer vknjižbo lastninske pravice na omenjeni železniški progi z vsemi premičninami in nepremičninami na ime in v korist državnega erarja. Železnica je bila doslej last družbe Lokalna železnica Radgona—Ljutomer.

Na vojvodinskem žitnem trgu se je močno dvignila cena pšenice. Dočim so še nedavno prodajali metrski stot pšenice po 100 do 120 din, velja sedaj 185 in celo 200 din. Istočasno se je podražila tudi pšenična moka. Sredi oktobra je bila moka »0« na novosadski borzi po 2.30 do 2.40 din kg, sedaj pa se je podražila za 15% na 2.65 do 2.75 din. Glavni vzrok podražitve pšenice in moke so dobri izgledi za izvoz.

m Obvestilo. Od nedelje dalje posluje zopet vsako nedeljo od 10. do 12. ure predpoldne vzgojna posvetovalnica društva „Šola in dom“ v društveni sobi Pedagoške centrale v Učiteljišču, prilike, desno.

m Spet drzna tatvina kovčega. Včeraj se je z ljubljanskim vlakom pripeljal po-
sestnik Josip Kraker iz Kamela. Kovčeg
z oblekami je pustil v neki gostilni blizu
kolodvora z naročilom, da pride kmalu
ponj. Pri tem ga je moral nekdo opazo-
vati, ker je pol ure po njegovem odhodu
stopil v gostilno neki možki in dejal nati-

karici, da je prišel po Krakerjev kovčeg. Res ga je dobil in z njim odšel. Nekaj časa nato je prišel pravi lastnik po kovčeg in takrat je natakarka spoznala, da je bila osleparjena. Kraker je tatvino takoj prijavil policiji. To je v dveh dneh že drugi primer drzne tatvine kovčega.

in Čebelarstva podružnica za Maribor
javlja članom, da je trošarine prost slad-
kor za hrano čebel prispel. Dobi se ga
v društveni prodajalni, trgovini Črepinko
Maribor, Zrinjski trg 6. Članske legitima-
cije s seboj!

in Ljubljanska ulica je v zelo slabem stanju. Ob deževnem vremenu so na ulici pravcata jezera. Pešci morajo brodit po blatu in vodi, kar je zelo nezdravo in nevarno. Odločujoči činitelji naj poskrbe za popravilo te ulice.

m Iz poštne službe. K pošti v Ormožu je premeščen Marija Verlič, višja kontrolorka pri pošti Maribor I; k pošti Maribor II je premeščen Josip Kavc, uradniški pripravnik pošte Maribor I; k pošti Maribor I je prestavljena Brigita Vras, prometnica pošte Maribor III; k pošti Maribor I je premeščen Jernej Protnik, uradniški pripravnik pošte Maribor II.

Minke dr. Sorlijeve daruje družina dr. L. Novakova 100 din akcijskemu odboru za pomoč primorskim rojakom.

m Kopitarjeva ulica je regulirana. T
dni se je končalo tlakovanje Kopitarjev
ulice in tlakarji so se že preselili na Pobre
ško cesto, ki jo bodo tlakovali v odsek
med Tržaško cesto in Kralja Petra Irgom

„Visoka politika“ v Monte Carlu

Menda vsi vedo, kje imamo v Mariboru »Monte Carlo«. V zgornjem delu mestnega parka so si postavili tukajšnji upokojenci mizo in klopi. Tam presedevajo od zgodnje pomladi do pozne jeseni in v kvartajo. Zato je ta kraj dobil ime »Monte Carlo«. Ob vsaki uri, če je lepo vreme, dobiš tam po deset in še več prijetnih mož, ki neutrudljivo mečejo karte. Menda so člani tega omizja razdeljeni kar na več partij, ker igralci vedno odhajajo, na njihova mesta pa pridejo drugi.

To kartanje za opazovalca še ne l
bilo tako zanimivo. Bolj zanimivi so po
govori v Monte Carlu. Za vse afere i
aferece vedo tu, vsakogar oberejo do ko
sti kakor obrekljive ženske in politika j
tam kar stalno doma. Vse politične nov
ce izveš tam. Seveda je nečlanom »vsto
v Monte Carlo strogo prepovedano, o č

m Danes govori v Ljudski univerzitet-
ska pisateljica Mara Mat o čee.
m **Peta elektrarna na Pohorju.** Te dni
so pri Sokolskem planinskem domu na
Pohorju prvič začele elektrifne žarnice.
Sokolska elektrarna je že peta na Pohorju.
m ...

m Ubijalec se je javil orožniku
letni pastir Mirko Petek je pred dvesto
pri Sv. Martinu v preprihu ubil 19 letnega
ga pomočnika Josipa Pečarja ter nato me-
znanokam pobegnil. Po pardnevnem skr-
vanju se je ubijalec sam javil pri orožni-
kih in skesano priznal zločin. Petek je
že kot solar z nožem ranil svojega tova-
rika in je na glasu kot velik prepletač.

* Vina za dom najceneje pri SENICI
Kneza Koclja ulica.

m Nočna i: arniška služba. Od
vključno 10. t. m.: Lekarna pri sv. Arhu
Glavni trg 20, tel. 20-05; Magdalenska le

„Kino Esplanade. Najlepsi in
češki film s prekrasno vsebino „Nedol-
nost“. Lida Baarova in Ladislav Bohac.
„Grajski kino. Danes izborna veseligr-
prebrisana tašča“. Smeh, zabava. Ida
Wüst, Georg Aleksander.

* **Kino Union.** Do petka vesela priredila filmska opereta „Smehljajoči se poročniki”. V glavnih vlogah Maurice Chevalier in Claudette Colbert.

* Zvočni kino Pobrežje 11. in 12.
„Svet kliče“. Benjamino Gigli.

Petek, 10.: Zaprtlo. (Gostovanje. Red A
Sobota, 11., ob 20.: Celjski grofje. Znižane
Nedelja, 12., ob 15.: Pygmalion. Znižane
cene. Zadnjič. Ob 20.: Navahanka. Premiera

Zasedba v prihodnji urini
 „Hinafel“ Sartorius, spekulant z naj-
 niškimi hišami Pavle Kovič, Blanche,
 gova hči, debutira ga. Sernečeva; Wil-
 Harry Trench, njen ženin, Nakrst;
 liam de Burgh Cokane, Trenchov prijatelj
 Skrbinšek, Lickheese, oskrbnik in speku-
 lant Košič. Poleg glavnih vlog nastopijo
 še Gorinskova, Blaž in Košuta.

Sobota, 11. novembra
Ljubljana: 7. Jutrjanji pozdrav; 12. in 13.02. Plošče; 17. Otroška ura; 12.00; 20.30 Vesel živalski krog; 22.15 RO. Zagreb: 17.15 Ruske pesmi in romanci; 20. Koncert Alkмене Pešl. — **Beograd:** 12.00 Jutrjanja oddaja; 19.40 Večerni koncert; 20.30 Soffja: 5.45 Jutrjanja oddaja; 6.10 Ljudska glasba; 7. in 11. Lahka glasba; Opoldanski koncert; 12.35 Nadejvanje; 13.35 Lahka in plesna glasba; 14. Popularni razpored in plesna glasba; 14. Popularna glasba. — **Rim:** 21. Operetni koncert in instrumentalni koncert. — **Praga:** selj I.: 20.30 Proslava 20 letnice samostaja. — **Budimpešta:** 18.10 in 22. Ciganska glasba; 20.20 Veliki orkestralni koncert. — **London National:** 23. Nočni simfonijni koncert.

" v Monte Carlu

Oni dan, ko je bilo krasno sončno, me, je bilo v »Monte Carlu« kakor ob šku sezone. Zanimivo je bilo gledati postarna upokojenca, ki sta z živahnost gestikuliranjem razpravljala o dogodkih na zapadu. Še stela bi se bila, če bi ju bil presenetil skriti paglavec, ki se s frotčo zalučal debel kostanj razgretemu polotikastru v rdeč nos. Na mah je bilo končano razgovora o zapadni fronti, ki je v riborskem »Monte Carlu« končala s kramajo iz zapitega nosu. ... dogodkov je

Takih tragikomičnih dogodkov
volj vsak dan v tem zabavnem delu
nega parka. Mnogo meščanov, zlasti
mladina, zahaja tja, da se zabava
starčevski naivnosti v »Monte Carlu«.

Kam z mariborsko deco v primeru vojne?

Živimo v dobi presenečenj in se zato ni čuditi, če se je po vsem svetu razvilo tekmovanje v čim boljši organizaciji pasivne obrambe v primeru vojne. Tudi vse nevtralne države skrbе za pasivno obrambo. V vseh naših večjih mestih so se ustanovili odbori za obrambo pred morebitnimi zračnimi napadi. Prirejajo se strokovna predavanja s tečaji. Vse to pa še nikakor ne pomeni nevarnosti in ni nobenega vzroka za razburjanje.

Pri mariborski mestni občini deluje več novih odborov: odbor za pobijanje dražnje, odbor za obrambo pred napadi iz zrak, odbor za podpore vojaškim vpo- klancem in mestni zaščitni odbor, ki je prevzel nase skrb za mariborsko mladino.

ni v primeru vojne. Njegova naloga je zelo obsežna. V delokrog tega odbora spada nedoletni otroci, bolniki, betežni starčki, invalidi, torej vsi oni, ki so navezani na tujo pomoč.

Nedavno je mestni popisovalni urad opravil ljudsko štetje s posebnimi vprašanji in ločilo mladine od ostalih. Zato t socialno-politični urad v kratkem izvri v Mariboru popis vseh nedoletnih otrok, starčkov, bolnikov in invalidov. Njihov skrbniki bodo morali navesti tudi spremljevalce, oziroma osebe, ki bi jim bili primeru potrebe dodeljeni v pomoč. Na deč po dosedanjih statistikah bo v mestu nad 10.000 takšnih oseb. Za vse te b skrbel mestni zaščitni urad, ki že poslu

do v prostorih socialno-političnega urada
do Rotovškem trgu. Načeluje mu magist
Bedošek. napr

Po opravljenem popisu bo mestni zaščitni urad poseben načrt morebitno evakuacijo mariborskih ot. To so druga večja mesta v državi že vršila. Za Mariborčane so določeni gri na Šentviškem polju pri Šmarju pri šah. Tam bodo zgradili predpisana mla tišča in zaklonišča za mariborsko mla no in za tiste Mariborčane, ki so odvi od tuje pomoči. Seveda bo treba ogro nih investicij za tako veliko taboriš Jasno je, da so to samo opreznosti črti in da za takšno taborišče še ni stv ne potrebe ter je upati, da je tudi ne

Zanimivosti

Prečudna slika in njeno resnično ozadje

Kako so pokopali „brezverca“, užljenega starčka pred 92 leti v Ptuj

Ptuj je staro zgodovinsko mesto, ki se ponaša z mnogimi spomini na davne dni. Muzejsko društvo hrani med drugimi zanimivostmi tudi originalno sliko, kako pokopavajo gozdne živali lovea. Spredaj stopa na dveh nogah pes, ki nosi mesto križa metlo. Za njim so trije posli s trobentami, kapelnik z notami. Štirje biki nosijo krsto, na kateri je rdeča poštarška suknja z uradniškim klobukom. Krsto spremlja pet prašičev, ki drže v sprednjih nogah sveče. Sledi več mladeničev z oslovskimi ušesi in zajčjimi glavami. Med njimi gre mož brez glave, slede v ženskih oblekah gosi, kure in ovce. Sprevod zaključijo ženska v modrem krilu, po običaju v ptujski okolici mora namreč imeti zadnja ženska pri pogrebu modro krilo. Pod sliko je napis v nemščini: „Pogreb ptujskega poštarja“ in „Kdor se v zadnji uri izneveri Bogu, se pokoplje s takšnimi častmi.“

Slika ima resnično ozadje, ki se tiče Jožefa Matije Franzke, ki je bil od septembra 1798 c. kr. poštar v Ptuj. Z ženo Terezijo je imel tri sinove in tri hčere. Bil je imovit mož, dober kristjan, ki je rad zahajal v cerkev. Na starost so mu izpadli lasje in ker se je bal, da bi se ne prehladil, je nosil pod klobukom majhno svilen čepico, ki mu je v cerkvi, ko je snel klobuk, ostala na glavi. Ko ga je nekoč opazil takratni dekan, Franc Cvetko, izobrazen mož, mu je odločno prepovedal, da bi pokrit hodil v cerkev. Franzke se ni brigal za prepoved, naslednjo nedeljo je bil s čepico na glavi spet v cerkvi. Čim ga je dekan opazil, ga je javno ozmerjal. To je starčka tako užalostilo, da je poslej ostal doma in ni več prestopil praga cerkve.

Mesto je govorilo o tem, čni so se zavzeli za dekana, drugi za poštarja. Ko je Franzke nevarno obotel, ni hotel sprejeti sv. zakramentov. Domači so ga vendarle prepričali, da je dovolil v to, toda samo pod pogojem, da ga ne obhaja Cvetko. Ali dekan je prišel sam pred bolnika, ki se je obrnil v zid in ga ni hotel niti pogledati. Dva dni nato, 1. oktobra 1847, je poštar brez svete odveze izdihnil. Cerkevni pogreb mu je bil odklonjen. Domači zdravnik dr. Mathans se je zavzel za rajnega. V imenu rodbine je odposlal škofu v Gradec prošnjo za cerkevni pogreb, bila je pa zavrnjena. Več dni je ležala krsta z mrtvecem dobro zabita v kleti. Ma-

gistrat je odredil, da bo pogreb naslednjega dne ob 4. popoldne.

Ves Ptuj je bil pokonci. V kavarni in gostilni pri Strazu je sedelo več madžarskih huzarjev. Ko so zvedeli za kaj gre, se je njihov polkovnik oglašil: „Zvonilo mu bo kakor še nobenemu meščanu“. Pozval je deset huzarjev, častniki so jih napili. Ob 3. so jih poslali k Cvetku, da zahtevajo ključ od zvonika. Ker jih ta ni dal, so vojaki razbili vrata, vdrli v stolp in zvonili z vsemi zvonovi, kakor da bi hoteli obuditi mrliča. Zvonili so nepretrgoma tri ure.

Pogreba so se udeležili vsi častniki

in velika množica radovednežev. Cvetko je medtem sedel v zaprti župnišči. Sprevod je vodil dr. Mathans, ki je opravil pogrebne molitve in govoril ob grobu baje tako lepo, da so vsi na glas jokali. Po pogrebu so bile med glasnim zvonjenjem vseh zvonov velike demonstracije po mestu.

Cvetko se je moral preseliti v Ljutomer. Od tam je prišel v Maribor, kjer je julija 1839 umrl. Neki Cvetkov pristaš je ovekovečil dogodek z omenjeno sliko o pogrebu brezverca. Muzeju je podarila originalni paskil pravnukinja Franzkeja, Marija Gailhofer iz Vičave.

Srečka ju je po 21 letih združila

Trgovca in prodajalca srečk v Šabcu, Jovica Čeranič se je že od 1918 prizadeval, da bi našel družino ruskega veleposelnika, ki je bivala nekje v izgnanstvu in je bil Jovica dve leti pri njej kot vojni ujetnik skrbno prehranjen. Te dni je pa kupoval srečko neki Lev Homenko, v katerem je Jovica takoj spoznal ruskega veleposelnika. Moža sta se ganjena objela po tolikih letih snidenja. — Homenko je prišel s starši preko Cari-

grada v Jugoslavijo. V Zagrebu je studiral tehniko. Podnevi je delal na stavbah, ponoči studiral. Starši so mu medtem umrli. Po diplomi je odprl v Šabcu mlekarstvo. Dve leti sta bivala z Jovico v isti ulici, ne da bi se spoznala. Trgovca je pošiljal medtem pozvedovanja po vsem svetu, mladenič, katerega je še kot otroka spoznal v harkovski guberniji.

Nemška vojna strategija na morju

Pariški »Tempe« piše med drugim, da se nemško mornariško vodstvo dobro zaveda izkušenj iz svetovne vojne. V »Marine Archivu« je bilo citati med drugim: »Ne ponovimo pogrška iz l. 1914. Ne smemo dopustiti, da spet nastane ve-

lika razlika med kopno vojno na zahodu in strategijo na morju. Kopna vojna na zahodu je le sredstvo za doseg oblasti nad holandsko in belgijsko obalo, od koder je lahko pod morjem in v zraku napadati Anglijo. Potreben nam je izhod

Požarne katastrofe v gledališčih

Po muzejih je marsikje opaziti med razstavljenimi predmeti star način razsvetljave, ki je bil posebno v gledališčih zelo usodnega pomena. Zato ni čudno, da je zgodovina novejših gledaliških umetnosti od 1800. dalje polna požarnih katastrof. Evropska gledališča so bila primorana uporabljati umetno luč in tako se je primerilo, da so se lahko gorljive stvari večkrat vnele.

Po požaru dunajskega gledališča na Ringu 1881. so jeli misliti na temeljitejšo varnostne ukrepe v gledališčih. Že prej se je zvrstilo mnogo strahotnih požarov v gledališčih. Tako je 29. julija 1817 pogorelo kraljevsko gledališče v Berlinu. V ne-

kaj minutah je bila vsa stavba v plamenih. Šest in dvajset let kasneje je nedaleč od prejšnjega pogorišča zgorelo kraljevo operno gledališče. Zanimivo je, da tedaj niso mogli najti ključev do rezervoarja, ki je bil na strehi stavbe. Igrali so pravkar baletno igro »Der Schweizersoldat«, pri kateri se je mnogo streljalo. Košek streliva je zadel zastor, ki se je takoj vnel.

Največja gledališka katastrofa je bil požar dunajske opere na Ringu l. 1881. Požar je povzročila eksplozija plina, 600 ljudi je našlo smrt v plamenih. Ogenj je izbruhnil pred predstavo, ko so bili ljudje že zasedli svoje prostore. Eksplozija plina je vrgla goreče zagrinjalo v parter, ljudi

na odprto morje, kar bo pa mogoče le, če posedemo južno obalo Švedske s Karlskronom ter vso zahodno obal Norveške z varnimi fjordi, ki jih je tako rad obiskoval cesar Viljem in ki so jih zadnja leta tudi naše ladje večkrat preplule.

ODESELITEV MATERE IN SESTRE LETONSKEGA MINISTRA

Kakor poročajo nekateri listi, sta se odločili za preselitev v Nemčijo tudi mati in sestra letonskega zunanjega ministra dr. Viljema Muntersa, ki je nemškega pokolenja. Minister Munters sam bo pa ostal Letonec.

115.000 Nemcev se izseli iz Rusije. Po sporazumu med Moskvo in Berlinom je zdaj na vrsti 115.000 Nemcev iz Bele Rusije in zahodne Ukrajine, ki so jih zasedle sovjetske čete po razpadu Poljske.

Pri zatemnitvi Berlina so si pomagali iz prometne zadrege na ta način, da so oblekli prometne stražnike v posebne plašče, katerih vnanja stran je prevlečena s snovjo, ki se v temi svetlika. — Prav tako so opremljene njih kape, ročavice, tako da lahko opazijo ljudje stražnika na prehodu že od daleč.

20 milijonov kolesarjev je v Nemčiji. Organizirani so v 4000 kolesarskih društvih.

— Na, Tedevhen, tu imaš 50 din, ki si mi jih lansko poletje posodil...

MARIJ SKALAN:

RAMAS IN JORA

ROMAN ZADNJIH LJUDI NA ZEMLJI

7

Ramas Indor se je dvignil s klopi in koraj zbežal proti zgradbam znanstvenih ustanov. Hotel je govoriti z Multanom Tanangom ali komer koli in izvedeti, kaj se skriva za vsemi temi pojavi, ki jih sam ni mogel obrazložiti. Ves zasoplen je planil v zgodovinarjev kabinet, a namesto njega je našel tam staroznanca filozofa Hampurja Kamthija, a bi mu je to skoraj še ljubše.

»Modri Hampur Kamthi,« je vzklil, »bi hoteli govoriti z menoj popolnoma iskreno?«

»Iskreno, sin moj?« se je začudil filozof. »Ali more kdaj govoriti drugače, kakor iskreno?«

»Ne vem, oče,« je dejal Ramas in se opravičeval. »Vem samo to, da čuva Rayanipur, kakšne noče odkriti.«

»Kakšne pa naj bi bile?« je vprašal starec.

»Predvsem: kdo sem jaz?«

»Ramas Indor,« je dejal smehljaje se Hampur Kamthi.

To vem, oče. Toda kdo so bili moji starši? Kdo je bil moj oče?«

Filozofovo čelo se je nabralo v mrzlo gube, roka mu je samogibno segla

po dolgi, sivi bradi in jo v zadregi pogladil. Šele potem je odprl usta in dejal:

»Takur Indor...«

»To je prazno ime, ki ničesar ne pove,« ga je zavrnil Ramas. Kaj je bil? — Kakšen je bil njegov položaj v naselbini?«

»Bil je inženir, kakor ti.«

»Kakšne posle je opravljal?«

»Ukvarjal se je večinoma z znanstvenimi vprašanji, z iznajdbami.«

»Hotel je zgraditi vseмирsko letalo...« je bruhnil nenadoma iz Ramasa. Ta misel se mu je porodila prav tisti hip, in izgovoril jo je brez vsakega premisleka.

Starec ga je pogledal izpod obrvi, a njegov obraz je ostal negiben. Ko ni odgovoril, je vzklil Ramas:

»Torej je res. Zakaj mi nočete pritruditi?«

»Sin moj,« je dejal Hampur Kamthi, »ako misliš, da je molk pritruditev, potem si zadel pravo, toda ne pozabi, da so nepotrdene domneve nevarne in so povzročile v zgodovini človeštva neizmeren zlo. Najsrečnejše živi tisti, ki gre mimo temnih kotov, ne da bi vtikal v vsakega svoj nos.«

»To se pravi,« je skoraj razburjeno vzklil inženir, »da mi tudi vi nočete povedati resnice.«

»Resnica je dobra kadar je koristna. Ali ni pametneje ne vedeti nečesa in živeti srečno, kakor vedeti in si zaradi tega pokvariti življenje?«

»Torej je resnica, ki bi jo izvedel tak, da bi mi povzročila zlo?«

»Da, sin moj! Trpel bi, a koristi ne bi imel nobene. Ne ti ne kdo drugi. Nasledka bi bila lahko samo dva: tvoja poguba, ali nesreča Rayanipura. Plemeniti človek ne bo sebično silil v tako odločitev, kajti nikoli ne smeš pozabiti, da je ostalo človeštvo slabo še vse do teh zadnjih dni v zadnji naselbini na zemlji. Zla nagnenja žive še vedno v njem, kakor so žvela pred stoletletji, čeprav jih prekriva bleščeča prevlaka najvišje kulture in civilizacije. Ako se ta prevlaka raztrga, skoči izpod nje na dan stara zver. Kakor v pragozdovih prve, predzgodovinske dobe, tako živi tudi v srcu Rayanipurcev čustvo ljubezni in sovraštva, ki izvira iz istega prabistva: iz sebičnosti. Milijoni mislecev in svečnikov so skušali v tisočletjih zamoriti v človeku to bistvo, iz katerega je izhajalo vse vesoljno zlo, toda pred njim je omagala nazadnje vsaka filozofija in vsaka religija. Naš ponos na svoje človeško dostojanstvo je dandanes prav tako puhla ničemnurnost, kakor je bil od vsega začetka.«

»Modre so vaše besede,« je dejal Ramas globoko zamišljen, »toda miru mi ne prinašajo. Nemir iskanja resnice, ki razjeda mojo dušo, po njih ne bo ponehal. Potrdile so mi le to, da skrivate vsi pred menoj nekaj, česar ne bi smel izvedeti. Toda prisegam vam, da bom izvedel.«

»Dvomim, da bi ti utegnil povedati kdo več, kakor sem ti jaz,« je dejal Hampur Kamthi. »Dvomim tudi, da bi znal kdo, ki ga boš še spraševal, tako molčati, kakor bom molčal jaz. Rad te imam, zato ne zavrz mojega nasveta: ne sprašuj! Že samo spraševanje bi ti utegnilo škodovati. Pojdi in delaj! V delu boš našel mir. Ako ti bo hudo, se vrni k meni. Povedal ti bom, kako mičevo je vse, s čimer si grenimo življenje, nasproti veličastju milijonov let, ki jih je preživel človek na zemlji, in nasproti ogromnosti vsega, ki zre porajanje in umiranje svetov.«

Ramas Indor se je poklonil in odšel. Šel je brez cilja in sam ni vedel, kdaj in kako se je znašel pred palačo Yagirija Seonija. Šele tam se je zavedel. Za trenutek ga je prevzela želja, da bi stopil k ravnatelju in od njega terjal pojasnila, toda zaslutil je še pravočasno, da mora biti prav on tisti, zaradi katerega ne sme izvedeti resnice o svojih starših in svojem rodu. Obšla ga je tajna, nedoločna, a vendar živa slutnja:

(Dalje jutri)

Kultura

Iz bolgarskega kulturnega življenja

Te dni so proslavili Bolgari 25-letnico smrti, pesnika P. K. Javorova, ki je dokončal svojo plodno pot življenja že v 37. letu. Pripadal je generaciji, ki je dala poleg njega še velike talente Penčo Slavejkova, P. I. Todorova in Cirila Hristova. Nikoli pozneje se bolgarska poezija ni dvignila tako visoko, kakor tedaj. Ta generacija je bila v marsičem podobna naši slovenski, ko so nastopili Kette, Murn, Župančič in Cankar. Skoraj istočasno so odkrili v Botevgradu spomenik pesniku Stamen Pančevu, ki je padel pred 26 leti na bojišču.

Najpomembnejši sodobni bolgarski operni kompozit Veselin Stojanov, je dokončal novo opero, za katero je napisal libreto Boris Borosanov. Stojanove dosedanje opere so bile vse vzete iz bolgarske folklorne, najnovejša pa je zajeta iz tujega, starega zgodovinskega sveta, namreč iz znanega Flaubertovega romana »Salambo«, ki je preveden tudi v slovenščino. Premiera bo koncem meseca februarja 1940. v Sofiji. Za delo se zanimajo beograjsko in nekatera nemška gledališča in je verjetno, da bo Stojanovljeva »Salambo« nastopila pot v širši svet.

The Woman from Croatia

Nas ameriški pisatelj Louis Adamič, ki je zbudil s svojim bivanjem v Sloveniji in Jugoslaviji pred leti obilo prahu, posebno s svojimi poznejšimi reportažami, nadaljuje tudi v zadnjem času z orisi usode naših ljudi, ki so se preselili v Ameriko in se tam večinoma utopili v velikem tujem ljudskem morju. Njegovo zadnje delo te vrste je velika novela »The Woman from Croatia« (Zena iz Hrvaške), ki jo je izdala »The Saturday Evening Post« v Philadelphiji.

Adamič prikazuje v tej noveli življenje hrvaške rodovine v Gorskem Kotaru blizu Severina na Kolpi v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. V začetku opisuje vas velike zadruge, kakršne so se pri Hrvatih in Srbih ohranile ponekod celo do dandanašnjih dni. Zanimivo pri tem je, da uporablja izraz »zadruga« v originalu in ga ne prevede v angleščino, v kateri najbrže tudi ne bi našel zanj adekvatne besede, saj Anglosaksi take socialne organizacije nikoli niso poznali. Pozneje se družina Ivanič iz te zadruge preseli v Ameriko, kjer se poameričani in spremeni priimek v Evans. Nekateri iz te dru-

k Pozorišni list skopljanskega gledališča, ki izhaja zelo redno, objavlja v 5. številki Stimčevu studiju o »Othelu« k premieri te Shakespearejeve drame na tamkajšnjem odru, in istega avtorja opis »Pana Mališevskega« poljske pisateljice Gabriele Zapolske, znane pri nas po svoji igri »Morala gospe Dulske«. V. Živojinović razpravlja o Shakespearejevi dramski tehniki, A. Š. prikazuje delo za kulislami ob tehnični in generalni vaji, slede pa še gledališke vesi. Med ilustracijami je slika Maksa Furijana.

k Drama Miroslava Feldmana »V ozadju«, ki tudi našemu mariborskemu gledališkemu občinstvu ni neznan, je doživela te dni, od lanske krstne predstave v Malem kazališču v Zagrebu, že 25. predstavo, kar pomeni vsekakor velik uspeh.

k Četrta izdaja hrvaškega romana. Ka kor pri nas Slovincih, tako doživi tudi pri Hrvatih in Srbih malokatero literarno delo več izdaj, ni se pa skoraj še zgodilo, da bi izšel kak domač roman v štirih izdajah, kakor Ivana Dobravca - Plevnika »Ljubezan je močnejša ko meč« (Ljubav je jača od mača). Vsebinsko romana je zaje ta iz časov turškega gospodstva nad Slavonijo, roman sam spada pa med poljudno čtivo.

k Krstna predstava Strozijevih »Kameleonov«. Zagrebški režiser in igralec Tito Strozij je napisal novo odrsko delo »Kameleoni«, ki bo prvič uprizorjeno te dni v Sarajevu. Delo bo zrežiral avtor sam, ki bo igral tudi eno izmed glavnih vlog.

k Zajčeva opera »Zrinjski« prvič v Beogradu. Sredi tega meseca bo pod vodstvom dirigenta Matačiča v Beogradu

že takoj po sofijski krstni predstavi. Gledališče v Burgasu je pričelo letošnjo novo sezono 25. oktobra. V Sofiji je bilo ustanovljeno novo »Kulturno gledališče« pod vodstvom režiserja Stefana Sarčadževa. Program novega gledališča je reformirati bolgarsko gledališko umetnost tako glede repertoarja kakor glede režije in igre. Je to torej nekako bolgarsko avantgardistično gledališče. Noben član ansambla ne sme biti starejši ko 25 let.

Te dni je bila v Sofiji po treh tednih zaprta razstava slikarjev - samoukov iz sovjetske Rusije. Bila je prva razstava sodobnega ruskega slikarstva po pred tremi leti prirejeni razstavi sovjetske grafike. Vzbudila je veliko zanimanje in jo je obiskalo nad 6000 ljudi. Dala je pobudo za organiziranje reprezentativne razstave ruske likovne umetnosti, ki naj bi pokazala celotno stanje zadnjega časa. Takoj nato je bila odprta v Permanentni galeriji kolektivna razstava bolgarskega slikarja Todora Dimitrova. Dimitrov je pristaš nove stvarnosti, ki se pa razvija v kolorizem.

žine, katere osredje je močna in robustna Manda, postanejo ugledne osebnosti ameriške družbe in premožni ljudje. Vmes opisuje Adamič na zelo impresiven način hrvaške kraje v Gorskem Kotaru in v Dalmaciji. Tudi posamezne osebe, ki nastopajo v noveli, so orisane psihološko močno, tako dokler so v stari domovini, kakor tudi pozneje, ko se poameričanjujejo in poameričanijo.

Pisatelj si je vzel za vzorec resnične ljudi, samo imena je spremenil, da bi zabil sled do njih. Tako je torej tudi ta novela prav za prav le izresek iz resničnega življenja in prikaz dela tistega problema, ki se ga je lotil že v mnogih prejšnjih eseističnih, reportažnih in leposlovnih spisih: problema naše in sploh evropske emigracije v Zedinjenih državah Severne Amerike. Kakor z drugimi takimi deli, je vzbudil tudi z novelo »The Woman from Croatia« veliko zanimanje med angleškimi, pa tudi med jugoslovanskimi amerišskimi čitatelji. Ime Louisa Adamiča je v Ameriki že davno široko znano in njegovi spisi najdejo vedno pot med čitajoče občinstvo.

vprizorjena znana popularna hrvaška opera »Nikola Zrinjski«, delo skladatelja Ivana pl. Zajca. Skoraj neverjetno je, da se ta opera, ki se je pela v slovenskem gledališču v Trstu in Ljubljani že pred vojno, uprizori v Beogradu prvič šele 21 let po zedinjenju!

k Nova hrvaška opera. Hrvatski skladatelj in dirigent Boris Papandopulo je skomponiral opero »Amfitrion«, ki bo uprizorjena še pred letošnjim Božičem v Zagrebu.

Drobne novice

MESARSKI POMOČNIK REŠIL PERICO

Služkinja Terezija Kodermanova pri gostilničarju Klanjšek v Zg. Kungoti pri Mariboru je prala perilo v Svečini, ki je zaradi zadnjega deževja močno narasla. Znenada pa ji je skliznilo in padla je v potok, ki je tod zelo globok. Služkinja se je začela potapljati in klicati na pomoč. Klice je zaslišal mesarski pomočnik Ivan, ki se je pognal v vodo in rešil dekle gotove smrti.

TEŽKA NESREČA STAREGA ŽAGARJA

Med delom je padel z visokega podstrešja na žagi 61letni žagar Franc Uran s Sv. Lovrenca na Pohorju ter priletel tako nesrečno na hlode in deske, da si je polomil vsa rebra na desni strani telesa. Težko poškodovanega starčka so takoj naložili na voz, ga zapeljali do postaje, od tam pa v mariborsko bolnišnico. Zdravniki upajo, da bodo ohranili starčka pri življenju.

Sport

Varaždinska Slavija gost Železničarja

V nedeljo popoldne se bo predstavila mariborskemu občinstvu na stadionu varaždinska Slavija z dvema moštvo: s kompletno ligaško enajstorico ter s prvim moštvom, ki ima v svoji sredini tudi več igralcev, kateri imajo za seboj že ligaška srečanja. Slavija je še izza nedavnih gostovanj v Mariboru vsem v dobrem spominu, privlačnost tekme pa bo še posebej povečala okolnost, da bomo videli igrati dva bivša člana mariborskega Železničarja, vratarja Schweighoferja in stranskega krilca Orla, ki se v ligaških tekmah jako uspešno uveljavljata. Slavija je trenutno v izvrstni formi, čeprav je na zadnjem mestu

tablice. Zadnje nedeljo je zaslužen za prvo galo močnega Saška iz Sarajeva. Železničar bo postavil proti gostom garnituro. Prvo moštvo bo nastopilo proti gašem, kombinirani drugi team pa proti vemu moštvo gostov. V kombiniranem šteju bodo sodelovali tudi nekateri »stari noni«, s čimer bo tekma dobila gotovo zabavnejšo noto. Tekmi bosta nekako med mariborskim in varaždinskim nogomtom ter je pričakovati, da bodo naši nogometaši čim častneje odrezali. Obe tekmi bosta na stadionu, prva ob 14.30 uri.

SK Celje — SK Jugoslavija

SK Celje je prepustil zmago v razpisani pokalni tekmi SK Amaterju s 3:0 p. f. ter bo v nedeljo odigral prijateljsko tekmo s SK Jugoslavijo. Čisti dobiček je namenjen blagajni LNP-a. Začetek tekme bo ob 15. na Glaziji, v predgiri se bosta srečali juniorski moštvi obeh klubov.

ZADNJE PRVENSTVENE TEKME 1939

Poslovni odbor LNP-a je odredil zadnje prvenstvene tekme na 19. in 26. november. Igralo se bo le še v celjski in ljubljanski skupini. Izmed teh so važnejše tekme v prvi, kjer se bosta 19. odigrali tekmi Hra- stnik—Celje ter Atletik—Amater, 26. pa radi poplave prekinjena tekma Celje—Hra- stnik. Predlog Bratstva, da bi se prvenstvo nadaljevalo, dokler to vreme dopušča, je u. o. LNP-a načelno zavrnil, odagrale pa se bodo morda nekatere tekme SK Bratstva, ako bo klub s svojimi nasprotniki pravočasno dosegel tozadevne sporazume.

s. Poverjenstvo SOLNP-a v Mariboru (službeno). Delegiranje sodnikov za 12. m.: Železničar—Slavija (liga) ss. g. Beograd. Železničar—Slavija I ss. g. Jančič. s. Sodniški odbor pri LNP-u je delegiral za pokalno tekmo Mura—Maribor v Mariboru s. s. g. Selanca iz Male Subotice v Čakovcu.

s. Polovična vožnja v Beograd po državih železnica je dovoljena ob ponedeljku meddržavne nogometne tekme z Madžarsko. Ugodnost velja 11. in 12. nov. za odbojbo ter 12. in 13. nov. za povratek. s. Vratar varaždinske Slavije Schweighofer ne bo gostoval v Mariboru, bil po zadnjih vesteh kaznovan dnevno zabrano igranja. s. Zagrebška Concordia bo gostovala in 10. decembra v Grazu proti SK Austria. mark, kakor poroča graška »Tagblatt«. s. Sved Olsson je postavil nov svetovni rekord v plavanju na 100 jardov v 53.2. Dosedanji rekord s 53.6 je imel Björne Borg. s. Danci in Svedi so povabili za prihod najbolsje italijanske in češke klube na stovanja, ker so Angleži radi vojnih godkov zadržani.

MALI OGLASI

CENE MALIM OGLASOM: V malih oglasih stane vsaka beseda 50 par. najmanjša pristojbina za oglaševanje je 10 par. Družbe, predložitelj dopisovanja in ženinovanski oglasi 1.— ob 10. par. znesek za te oglase je 10.—. Debelo iskane besede se računajo dvojnó. Oglasi, ki vsebujejo enkratno objavo znašajo 2.—. Znesek za male oglase se plačuje takoj pri naročilu. Oglasi, ki vsebujejo vpisati v listu skupaj z naročilom ali pa po poštni položnici na čekovni račun št. 11.400. Oglasi, ki vsebujejo odgovore glede malih oglasov se mora priložiti znak za 3 dia

Razno

NOGAVICE

(lastni izdelki). rokavice, volna, odeje, koce, zimsko perilo pletenine, najcenejše »Mara«, trgovina A. Oset, Koroška c. 26 (poleg tržnice). 9879-1

Hišni posestniki in najemniki pregledite Vaše peči in štedilnike predno nastopi zima. Vsa pečarska in keramična dela izvršuje solidno in poceni

ANTON RAJŠP. MARIBOR Orožnava 6, kjer si lahko ogledate veliko zalogo. 10376-1

TOMŠE — PEKRE

V soboto 11. XI. 1939 Martinov večer s pojedino gosi. 10911-1

DRAŽBA

Dne 13. nov. t. l. ob 9. uri se bo na tuk. okraj. sod. soba št. 27 dražbala neprimičnina vl. št. 725 k. o. Magdalena, sestojeca iz enonadstropne hiše z vrtom. Cenilna vrednost 338.258.— din. Najmanjši ponudek 169.129 din. 10928-1

MORSKE RIBE

se dobijo pri Plauc, Glavni trg. 10930-1

POZOR!

V soboto 11. vsi na »Martinov gos«, orehovo potico in dobro kapljico v gostilno Papnež na Pobrežju. Vabi Minka Debelak. 10936-1

VESELO MARTINOVANJE domače kolone, Martinova gos, bo v soboto in nedeljo v »Lovskem domu« nad Trem ribniki. 10937-1

VABILO NA MARTINOVANJE!

V soboto zvečer in v nedeljo koncert, pojedina vsakovrstnih klobas, peč. gosi, pišk. domače gibanec, pristna kapljica, pivo v sodčkih. Za obilen obisk se najtopeleje priporoča gostilničarka Obal Josipina, Krčevina 3. 10938-1

GOSTILNA BALKAN

V soboto družinski večer, martinovanje, pojedina Martinove gosi, ter vsakovrstnih klobas, prvovrstna kapljica. Vabi gostilničar Šetinc. 10940-1

V soboto in nedeljo MARTINOVANJE

v restavraciji »Ljutomer«, Rotovški trg. Martinova gos, kravice, pečenice, sladki vinski mošt, pristna ljutomerska vina, koncert, prvovrstna godba, Se priporoča Štibler. 10939-1

PREMOG 100 kg Din 28.— Filipančič, Kopališka 10. 10944-1

DANES SVEŽE MORSKE RIBE

Izborna domača kuhinja, prvovrstno dalmatinsko in domače vino. Gostilna »Otok Vis«. 10945-1

NAŠE SE JE

kožuhovinarstvom ovratnik. Dobi se: Pobrežje, Gubčeva 11. 10949-1

RESTAVRACIJA SENICA v soboto martinovanje, odlična stara in nova vina. 10950-1

Prodaj

Ia CVETLIČNI MED

(točen) od din 15.— naprej. O. Črepinko, čebelarstvo, prodajalna čebelarstva družstva Maribor, Zrinjskega trg št. 6. 9789-1

OVČJAK

dober čuvaj, zložitljiva nosta, moški plašč poceni naprodati. Vprašati Mlinska 30. 10948-4

Stanovanje

STANOVANJE, TRISOBNO sončno, v novi hiši se odda s 1. decembrom. — Vprašati: Schmidt, Gospojna. 10932-5

Oddam s 1. XII. dve kompl. DVOSOBNI STANOVANJE Ob železnici št. 4 in 10. Vprašati tam ali stavbeni pisarni, Vrtna ul. 12. 10933-5

SOBO S ŠTEDILNIKOM takoj oddam. Vprašati v trgovini Leskovar, Počehova. 10934-5

Oglašujte!

Sobo oddaj

NA STANOVANJE sprejem gospoda, vhod, Falež, Mlinska 10935-7

PRAZNA SOBA

ob parku se odda gospodu. Naslov v upravnem črnika.

SOBA

se odda takoj tudi z oprejo na šifro 10.889-8. Korčakova št. 6, vrata 5.

Službo oddaj

UČENKA

s primerno šolsko izobrazbo in dobrih staršev se sprejme pri Kravos. Aleksandrova c. 10860-9

MAJER

se sprejme v službo takoj. May pl. Hunkar, Turnišče. 10891-9

Renomirana vinska veleprodajna isče

ZASTOPNIKA

za bivšo mariborsko op. s stanovanjem v Mariboru. Reflektira se na mlado, oženjeno, sposobno, agilnega zastopnika, ki zmožen kavicilo ali drugo jamstva, kateri ima po moji Ker je trdka vpeljana, moji zasiguran stalen, primerno zaslužek. Takojšnje ponudbe nasloviti: Upravi »Večernik« Maribor, za značko: »Pov« 10940-1

SPREJMEM MLADEN ali starejšo žensko k oči Koseskega 5.

Zgubljeno

BELI PSIČEK FOX se je izgubil. Oddati proti nagradi v trgovini Usar, Glavni trg 1. 10951-1

V najem

KLJUČAVNIČARSKA IN KLEPARSKA DELAVNICA z vsem potrebnim oprejem za najem v kraju, ki je se dež sreza. Brez konkurence! Radi ogleda zgledu se pri J. Habjan-u v Smarju pri Jelkhu. 10954-15